СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЇ, ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

=====================================

НАУКОВИЙ ВІСНИК
КАРПАТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені Августина Волошина

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ В ПЕРІОД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ: ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМАТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Марина ДУБ

Анотація: *У статті визначено основні характеристики психоемоційного стану студентів під час професійного становлення. На етапі вступу України до Європейського Союзу соціально-економічні зміни, що відбуваються в нашій країні, висувають нові вимоги до особистості сучасного спеціаліста. Для майбутніх фахівців актуальним є набуття професійного розвитку, постійного вдосконалення та вміння самостійно знаходити рішення професійних завдань і проблемних ситуацій.*

Ключові слова: *психоемоційний стан, європейська інтеграція, професіоналізація.*

Peculiarities of psycho-emotional state of students in the period of professional formation: implementation of European integration topics in the educational process

Annotation: *The article defines the main characteristics of the psycho-emotional state of students during professional training. At the present stage of Ukraine's accession to the European Union, the ongoing socio-economic changes in our country place new demands on the personality of modern specialists. Relevant are the professional development of future skilled workers, continuous improvement and the ability to independently find solutions to specialized tasks and problem situations.*

Key words: *psycho-emotional state, European integration, professionalization.*

Постановка проблеми. Психологічні та емоційні проблеми студентів у період професійного становлення займають центральне місце у вивченні гуманітарної науки та є однією з основних тем дослідження психології особистості.

Кардинальні соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, створюють певні труднощі та дискомфорт у процесі адаптації до вищих навчальних закладів, що призводить до підвищення рівня тривожності. У свою чергу, це може призвести до психоемоційного дискомфорту та підірвати психоемоційне здоров'я людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійне становлення, як проблема дослідження цікавить велику кількість науковців, а саме: С. Д. Максименко, В. В. Рибалко, В. А. Семінченко, Б. О. Феоришин – досліджували професійні нахили та інтереси; Т. В. Кудрявцев, Н. Г. Ничкало, Є. О. Помиткн – досліджували професійне самовизначення; Л. І. Божович, Н. І. Литвинова, Л. М. Шевченко – професійні спрямованості; К. М. Гуревич, Н. Д. Левітов; В. В. Рибалка – професійну придатність; Ю. О. Александровський, Т. В. Курявцев, Ю. С. Колесніков, В. Д. Цуркан – професійну адаптацію.

Мета статті розглянути, які особливості психоемоційного стану виникають у студентів у період професійного становлення під час впровадження Європейської інтеграції в освітній процес.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняний дослідник О. М. Кокун вважає, що поняття «підвищення кваліфікації» є ширшим за поняття «Професійний розвиток», який є основною, але не єдиною складовою професійного розвитку майбутніх спеціалістів [1, с. 9].

В українському словнику поняття становлення трактується як категорія, що відображає процес діалектичного переходу від однієї стадії розвитку до іншої; як момент взаємоперетворення протилежностей і водночас як взаємопов'язані моменти розвитку – виникнення та зникнення.; процес, за допомогою якого щось виникає як низка ознак і форм; становлення когось або чогось у ході розвитку [3, с. 1188].

С. Д. Максименко розглядає розвиток кар'єри крізь призму внутрішніх суперечностей і стверджує, що людина починає осягати функціональний зміст майбутньої професійної діяльності лише після виконання певних професійних ролей [4, с 14].

Е. Ройе підтвердив у своїй персональній теорії професійного вибору, що вибір типу та рівня професійної діяльності вважається результатом генетичних відмінностей між індивідами, головним чином в інтелектуальних показниках і способі взаємодії з різними аспектами навколишнього світу. [5].

Ми повністю згідні з Д. Супером, що в його концепції «Перспектива розвитку» стверджує, що успіх у професійному та кар'єрному розвитку є результатом досягнення певного етапу кар'єри в певному віці. Адекватність вибору професії залежить від схожості Я-концепції індивіда з уявленнями про обрану професію. У своїй концепції дослідник розглядав такі аспекти:

1. Етапи життя та їх вплив на розвиток людини;

2. Як етапи взаємодіють із персонажем.

На думку авторів, кар'єрний розвиток полягає у розвитку та реалізації Я-концепції, що відбувається в процесі взаємодії з дійсністю, тобто в уявленні та відпрацюванні професійних ролей [6, 7].

- На думку О.М. Кокуна, професійний розвиток спеціаліста має кілька особистісних складових:

- Особистісна спрямованість (мотивація, ціннісні орієнтації, професійна позиція і соціально-професійний статус);

- професійна компетентність (сукупність знань, умінь і способів виконання діяльності);

- Важливі професійні якості (психологічні якості, що визначають працездатність) і важливі професійні психофізіологічні властивості (зорово-моторна координація, кругозір, нейротизм, екстраверсія, реактивність) [1, с. 20-21].

Для того, щоб своє професійне становлення проходило безболісно і повноцінно, необхідно використовувати комплекс методів соціального впливу на студентів, залучення їх до різних видів діяльності з метою формування в них системи професійно важливих якостей. На думку вчених В. М. Василькова та О. І. Василькової, соціальне середовище, в якому відбувається діяльність, особистісна активність особистості спонукають до формування позитивного ставлення до професії: самомотивації професійної діяльності, професійного зростання з соціальною значущістю; пошук якісних та оптимальних методів здійснення творчої професійної діяльності [8, С. 90].

Отже, аналізуючи наукові надбання, можна стверджувати, що становлення кар'єри – це складний довготривалий процес, який залежить, з одного боку, від суспільства, а з іншого – від становлення та особистісного зростання особистості в кар'єрі.

З 2005 року Україна бере активну участь у Болонському процесі реформування вищої освіти. Але слід зазначити, що перші кроки до реформування вищої освіти були зроблені значно раніше. Так, наприклад, починаючи з 1996 р. були внесені зміни до законодавчих документів і Україна рухалася до триступеневої структури вищої освіти (3-циклова структура). З 2009 року вищі навчальні заклади офіційно почали використовувати Європейську систему трансферу та накопичення кредитів (ECTS). З 2011 року запроваджено національну рамку кваліфікацій. З 2015 року створено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (NAQA), з початку цього року постійно сприяють процесу інтернаціоналізації вищої освіти та гарантують академічну мобільність.

Протягом 2021-2027 років активно впроваджується оновлений проект ERASMUS+, який є не лише міжнародним, а й більш інклюзивним, цифровим та екологічним.

Erasmus+ сприяє пріоритетам і заходам, визначеним у Європейському освітньому просторі, Плані дій цифрової освіти та Європейській програмі навичок.

Усі ці програми та їх реалізація у вищій освіті мають величезні індивідуальні психоемоційні та психофізіологічні витрати.

Тому під час вступу до вищих навчальних закладів студенти проходять кілька етапів соціалізації, які визначають їх подальший професійний розвиток.

І етап: Відбувається особистісна та професійна адаптація, під час якої студенти вивчають нові соціальні ролі, цінності та норми. Входження в нову соціальну групу [9, с. 113].

ІІ етап: Цілеспрямований розвиток соціально та професійно значущого життєвого досвіду.

ІІІ етап: особистісно-професійне самовизначення, метою якого є досягнення балансу між професійною та індивідуально-особистісною спрямованістю діяльності студента [10].

Вважаємо, що необхідно більш конкретно враховувати емоційний стан студентів у процесі професійного розвитку.

Часто кажуть, що емоція є «тестером» того, чи відповідає сприйняття об'єктивного зовнішнього середовища суб'єктивному відчуттю психічного здоров'я. Оскільки психічне здоров'я є важливим чинником творчої, продуктивної, толерантної особистості, акту-

альним є питання вивчення деталей емоційних реакцій на зовнішні обставини та впливу сучасних «тригерів» на емоційний стан. Емоції характеризують потреби людини і те, на кого вони спрямовані. Слід зазначити, що це реакції на ситуації, а не відповіді на загальну оцінку подій, що виникають лише після стимулів. Завдяки емоціям людина може орієнтуватися в навколишньому середовищі, оцінюючи предмети і явища з точки зору бажаності. Тобто емоції виступають як попередня інформація або сигнал [11].

Встановлено, що чим вищий рівень активності і мотивації, чим більший інтерес викликає робота, чим більш цілісною, інтегрованою є задача, тим відносно коротшою здається тривалість часу [12].

За допомогою емоційного стану студент може визначити, що є найважливішим у конкретний момент часу. Ось саме те, що він відчуває саме зараз є значимим.

Емоційні стани є сприйняттями стану організму і попереднього життєвого досвіду, вони вказують студенту на його фізичне самопочуття і душевний стан. Емоційні стани, відчуття дозволяють зрозуміти, що є важливим у конкретний момент. У контакті зі світом чи суспільством будь-яка ситуація впливає на кожного по-різному. Наприклад, здобувач інтерпретував певні події в межах своїх розумових здібностей і знань. Основним завданням є необхідність навчання. Коли успішна людина вчиться вирішувати завдання і знаходить шляхи їх вирішення, вона вчиться контролювати свій емоційний стан. Для цього потрібно дотримуватися схеми

1) Відстежувати свої негативні автоматичні думки (уява);

2) Визнати взаємозв’язок між власними думками, емоціями та поведінкою;

3) Аналізувати факти, які підтверджують або спростовують її думку;

4) Виробляти більш реалістичні оцінки та уявлення;

5) Визначати та змінювати дисфункціональні переконання, які втягнули її в спотворений досвід.

Висновки. Отже, можемо аргументувати, що психоемоційний стан студентів у період професійного становлення, відіграє важливу роль у діяльності студентів як в учбовій так в майбутньому і професійній діяльності. Переживання тих чи інших емоцій і почуттів впливає на формування особистості студента, на перебудову його поглядів відношення до дійсності.

Емоції – це прояв внутрішнього стану особистості. У кожної людини своя індивідуальна емоційна реакція на ту чи іншу подію, яка проявляється у внутрішніх переживаннях. Відмінні особливості емоцій виявляються у результаті певного набору перцептивних компонентів, які створюють індивідуальну структуру емоції. Пережиті емоції і відчуття залишають свій відбиток на інтелектуальних здібностях студентів. Емоційні стани є сприйняттями стану організму і попереднього життєвого досвіду. Вони дозволяють зрозуміти, що є важливим у конкретний момент, аналізують ситуацію, намагаючись з’ясувати, у чому полягає її екзистенціальна цінність.

Джерела:

1. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: Інформ.-аналіт. Агенство, 2012. 200 с.
2. Моськін С. І. Психологічні умови професійного становлення особистості учнів закладів профтех-освіти: автореф. дис....канд. психол. наук: 19.00.07. Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2011. 20 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. І голов. Ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2022. 1440 с.
4. Максименко С. Д. Професійне становлення молодого вчителя. Ужгород, 1998. 233 с.
5. Roe A. Early determinants of vocational choice/ A. Roe // *Journal of Counseling Psychology.* 1957/ Vol. 4(3). P. 212-217.
6. Super D. E. A life-span, life-space approach to career development/ D. E. Super // *Journal of Vocational Behavior*. 1980. Vol. 16. P.282-298.
7. Super D. E. Assessment in career guidance: Toward truly developmental counseling / D. E. Super // *The Personnel and Guidance Journal*. 1983. Vol. 61. P. 555-562.
8. Васильков В. М., Василькова О. І. Концептуальні положення особистісно- професійного становлення майбутнього інженерно-педагогічного працівника в умовах багаторівневої освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2012. №4. С. 8691.
9. Пенькова Н. Є., Шевченко В. В. Проблеми соціально-психологічної адаптації курсантів національної гвардії України до навчання. *Збірник наукових праць: психологія.* 2019. №. 24. С. 112-120.
10. Кириленко Т. С. Психологія: Емоційна сфера особистості. Київ: Либідь, 2007. 253 с
11. Головаха Е. И. Психологическое время личности. Киев: Изд-во «Наукова думка», 1984. 208 с.
12. Подобний О. О., Слатвінська В.М. Наукова розробленість проблеми особистої безпеки правоохоронця та перспективи її подальшого дослідження. Юридичний науковий електронний журнал. № 12. 2021. С. 440-442. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-12/112 URL:http://www.lsej.org.ua/12_2021/113.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ В ПЕРІОД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ: ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМАТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Марина ДУБ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціальної роботи Карпатського університету імені Августина Волошина, м. Ужгород, Україна